

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ
HƏYAT ELMLƏRİ VƏ MÜHƏNDİSLİK FAKÜLTƏSİ
HƏYAT ELMLƏRİ DEPARTAMENTİ

HEYVANLARIN YOLUXMAYAN DAXİLİ XƏSTƏLİKLƏRİ-1

(Körpə heyvanların daxili xəstəlikləri)

SİLLABUS

Tədris ili və semestri

2024/2025 Payız

Fənn müəllimi: Rafael Məmmədov

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm

Departament müdiri:
b.ü.f.d. C.M. Eldarova

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 391 Heyvanların yoluxmayan daxili xəstəlikləri -1 (Körpə heyvanların daxili xəstəlikləri)
	Departament	Həyat Elmləri Departamenti
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2024/25-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən b müəllim (lər)	Məmmədov Rafail Əhməd oğlu
	E-mail:	rafail.mammadov@khazar.org
	Telefon:	465 58 42, 070 640 44 00
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Elşən Mehdiyev küç. (Bakıxanov kampusu)
Məsləhət saatları		
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü	Məcburi	
Əsas (dərslilər) və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas ədəbiyyat (dərslilər)</p> <ol style="list-style-type: none"> İ. Gənciyev, F. Nəsiyov “Heyvanların daxili xəstəlikləri” dərslilik. Bakı 2020. 619 s. F. Nəsiyov “Heyvanların daxili xəstəliklərinin kliniki diaqnostikası” dərslilik. Bakı -2009, 218 s. <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> Щербакoв Г.Г., ЯшинА.В., Ковалев С. П., Винникова С. В. “Внутренние болезни животных.” Учебник / Под ред. Г. Г. Щербакoва. 2е изд., испр. и доп. — СПб.: Издательство «Лань», 2012. — 496 с.: ил. “Baytarlıq təbabəti” (sorgu kitabı) Bakı 2006 T.B.İsgəndərov, F.N. Nəsiyov “Xırda heyvanların xəstəlikləri” Bakı -2009 Внутренние болезни животных. Профилактика и терапия : учебное пособие / Г.Г. Щербакoв, А.В. Коробов, Б.М. Анохин [и др.] ; под ред. Г.Г. Щербакoва. — Санкт-Петербург : Лань, 2021. — 736 с. İnternet resursları 	
Kursun məqsədi	Bu fənnin öyrənilməsinin məqsədi tələbələrdə heyvanların yoluxmayan daxili xəstəliklərinin əmələgəlmə səbəbləri, patogenezi, klinik simptomları, diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası üzrə nəzəri və praktik bilikləri aşılamaqdan ibarətdir.	
Kursun məzmunu	Heyvanların yoluxmayan daxili xəstəlikləri kursu tələbələrə yoluxmayan daxili xəstəliklərin ümumi profilaktikası və terapiyası, heyvanların dispanserizasiyası, ayrı-ayrı orqanlar sistemlərinin xüsusi patologiyası, terapiyası və profilaktikası, heyvanlarda maddələr mübadiləsi pozğunluqları və müxtəlif mənşəli zəhərlənmələr, körpə heyvanların yoluxmayan daxili xəstəlikləri, müalicə zamanı tətbiq olunan terapevtik texnika, həmçinin fitoterapiya, fizioterapiya vasitələri və metodları haqqında zəruri biliklər verir.	
Tədris (öyrənmə) nəticələri	<p>Heyvanların yoluxmayan daxili xəstəlikləri kursunun öyrənilməsi nəticəsində tələbə aşağıdakıları bilməlidir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - yoluxmayan daxili xəstəliklərin etiologiyasını və təsnifatını, - xəstəliklərin patogenezi və simptomlarını, qanın və digər bioloji mayələrin normada və patologiya zamanı tərkib göstəricilərini; - yoluxmayan daxili xəstəliklərin profilaktikası və müalicəsi zamanı istifadə olunan dərman vasitələrinin tətbiqini; - zəruri diaqnostik və terapevtik tədbirləri; - xəstə heyvanlara qoyulmuş diaqnoza uyğun olaraq adekvat müalicə kursunun təyin olunmasını; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - heyvanlar arasında geniş yayılan yoluxmayan xəstəliklərin profilaktikası və ləğvi üzrə tədbirlər planlarının tərtib edilməsini; - xəstə heyvalarla davranma zamanı şəxsi qiqiyena və texniki təhlükəsizlik qaydalarını. <p>Bu kursu bitirmiş tələbə bacarmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - heyvanlarda dispanserizasiyanın keçirilməsini; - heyvanlarda zəruri diaqnostik və terapevtik prosedurların düzgün aparılmasını; - terapevtik, diaqnostik və fizioterapevtik alət və avadanlıqlardan səmərəli istifadəni; - heyvanlar arasında geniş yayılan yoluxmayan xəstəliklərin profilaktikası və ləğvi üzrə tərtib edilən tədbirlər planının yerinə yetirilməsini; - xəstə heyvalarla davranma zamanı şəxsi qiqiyena və təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməyi. 		
Tədris metodları	Mühazirə		x
	Qrup müzakirəsi		x
	Seminar		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Davamiyyət		5
	Tapşırıq və testlər (quiz1,2)		10
	Kurs işi (Layihə1,2,3)		10
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Davamiyyət Dərslərə davamlı gəlmək çox vacibdir. Mühazirələr və dərslərdə iştirak sizin bilik və bacarıqlarınızı genişləndirir. Buraxılmış dərslərə görə və yerinə yetirmədiyiniz tapşırıqlar üçün siz məsuliyyət daşıyırsınız.</p> <p>Sınıf qaydaları və ya ümumi qaydalar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hər dəfə sinfə vaxtında gəlmək; - Müəllimdən 5 dəqiqə sonra sinfə gələnlərə qəib yazılır; - Bütün tapşırıqları vaxtında təhvil vermək; - Tapşırıqlarda plagiarizmdən istifadə etmək yolverilməzdir; - Dərs kitablarından mütləq istifadə etmək! Əlavə mənbələr: internet materialları və əlavə kitablardan istifadə qiymətləndirilir; - Qrup yoldaşlarınıza və müzakirələr zamanı onların fikirlərinə hörmətlə yanaşmaq; - Sınıfdə mobil telefonda istifadə etmək olmaz; - Müəllimin sinifdə verdiyi tapşırıq və göstərişlər bütün tələbələr tərəfindən yerinə yetirilməlidir; - Qrup işlərində bütün tələbələrin aktiv iştirakı vacibdir; - Hər bir tələbəyə semestr ərzində könüllü olaraq dərsin müəyyən hissəsində müəllim kimi özünü sınağa icazə verilir; - Müəllimlə email vasitəsilə, yaxud iş saatlarında ofisdə (1-5-ci günlər səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya qədər, 13:00-14:00 nahar vaxtı çıxılmaqla) əlaqə saxlamaq (axşam saat 9-dan sonra və bazar günlərində yazılan emallara cavab verilmir); - Müəllimə Whatsapp mesajları və SMS-lər yazmamaq. <p>Kursa verilən tələblər:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dərs kitablarını və əlavə materialları oxumaq; 2. Sınıfdəki bütün müzakirələrdə, diskussiyalarda və digər intellektual fəaliyyətlərdə aktiv olmaq; 3. Tapşırıqları tələb olunan vaxtda və formatda tərtib etmək; 4. Xəstəlik və fəvqəladə hallardan başqa bütün dərslərdə iştirak etmək. <p>Bü kurs üçün bir aralıq və bir final imtahanı nəzərdə tutulmuşdur. Bütün imtahan sualları sylabusda yazılan mövzulara əsasən tərtib olunacaqdır. Hər bir modulun sonunda tələbələrə bu modul daxilində keçirilən mövzularla bağlı quiz (test) keçiriləcək və hər biri 5 bal olmaq şərti ilə ümumi 10 bal veriləcəkdir.</p>		

	<p>Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərslər buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Dərsə gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq tələbə dərslər saatına buraxıla bilər. Dərslər pozmaq, dərslərdən icazə istəmək, qrup işlərinin hazırlanması xaricində cib telefonundan istifadə etmək kimi davranışlar arzu olunmazdır.</p> <p>Tələbələrin hazırladıkları təqdimatlarda mənbələrin göstərilməsi vacib şərtədir.</p> <p>Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahana buraxılması ilə bağlı məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.</p> <p>Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) balla qiymətləndirilir.</p> <p>Universitet qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il götürə bilər.</p> <p>Dərs zamanı dərslər prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefondan istifadə qadağandır.</p>
--	--

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Tarix	Həftə	Mövzular və tədris sualları	Əsas ədəbiyyat (dərslilər)
21.09.24	I	<p>Mövzu № 1: Fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Yoluxmayan daxili xəstəliklərin etiologiyası və ümumi profilaktikası.</p> <p>Fənnin digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi. Yoluxmayan daxili xəstəliklərin etiologiyası. Yoluxmayan daxili xəstəliklərin ümumi profilaktikası. Fizioloji tələbata uyğun yemləmə, yemlərin və suyun keyfiyyəti, heyvanlar saxlanılan binalarda optimal mikroiqlim, aktiv misionun təşkili. Biokimyəvi və mikrobioloji sintez vasitələrinin rəşional istifadəsi. Maddələr mübaliləsinin vəziyyətinə nəzarət.</p>	<p>1, səh. 14-33; 1, səh. 36-38.</p>
28.09.24	II	<p>Mövzu № 2: Yoluxmayan daxili xəstəliklərin müayinə metodları və ümumi terapiyası.</p> <p>Ümumi müayinə metodları (<i>heyvana klinik baxışın keçirilməsi, palpasiya, perkusiya, auskultasiya, termometriya</i>). Xüsusi müayinə metodları (<i>endoskopiya, zondlama, kateterizasiya, exoqrafiya, qrafik metodlar, rentgenoqrafiya, operativ-cərrahi metodlar, KT, MRT və radioizotop metodlar</i>). Ümumi terapiyanın vasitələri, metodları və prinsipləri. Terapiyanın növləri: etioterapiya, patogenetik terapiya, sinir-trofik funksiyaları tənzimləyən terapiya, əvəzedici terapiya, simptomatik terapiya, fizioterapiya, fitoterapiya, dietoterapiya.</p>	<p>1, səh. 38-53 2, fəsil - II,III.</p>
05.10.24	III	<p>Mövzu № 3. Yoluxmayan daxili xəstəliklər zamanı tətbiq edilən terapevtik manipulyasiyalar, təhlükəsizlik qaydaları və heyvanların təsbit olunması üsulları.</p> <p>Xəstə heyvanların müayinəsi və müalicəsi zamanı texniki təhlükəsizlik və şəxsi gigiyena qaydaları. Xəstə heyvanların təsbit olunması üsulları. Dərman maddələrinin yeridilməsi metodları. Fərdi və qrup şəkilində dərman maddələrinin yeridilməsi üsulları. Dərman maddələrinin peroral və rektral yeridilməsi üsulları. Parenteral terapevtik inyeksiyalar: dərialtı, əzələdaxili, venadaxili, intratraxeal, peritondaxili, intrapulmonal, intrakardial, sümük-daxili. Qanalmalar. İnqalyasiya</p>	<p>1, səh. 93-116.</p>

		metodları, aerozolterapiya. Gövşəyənlərdə işgənbənin punksiyası və kitabçaya dərman preparatlarının yeridilməsi. Mədənin və bağırsaqların yuyulması. Təmizləyici və müalicəvi imalələr.	
12.10.24	IV	Mövzu № 4: Yoluxmayan daxili xəstəliklər zamanı heyvanların dispanserizasiyası. Dispanserizasiyanın məqsədi və vəzifələri. Dispanserizasiyanın etapları (<i>diaqnostik, terapevtik, profilaktik</i>) və keçirilməsi qaydaları. Dispanserizasiyanın müxtəlif heyvanlarda keçirilmə müddətləri.	1, səh. 33-36.
19.10.24	V	Mövzu № 5: Ürək – damar sistemi xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Ürək-damar sistemi xəstəliklərinin təsnifatı. Ürək-damar sistemi xəstəliklərinin sindromları. Perikarditlər (<i>travmatik və qeyri-travmatik</i>), hidroperikard. Miokardın xəstəlikləri (<i>miokardit, miokardioz, miokardiofibroz, miokardioskleroz</i>). Miokard xəstəliklərinin differensial diaqnostikası. Endokardın xəstəlikləri (<i>iti və xroniki, ziyilli və xorahli endokarditlər</i>). Ürək qüsurları. Damar xəstəlikləri (<i>ateroskleroz, tromboz</i>).	1, səh. 284 - 317 2, IV fəsil.
26.10.24	VI	Mövzu № 6: Yuxarı tənəffüs yolları və bronxların xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Tənəffüs orqanları xəstəliklərinin təsnifatı və etiologiyası. Tənəffüs yolları, ağciyər və plevra xəstəliklərinin sindromları. Yuxarı tənəffüs yolları və bronxların xəstəlikləri (<i>rinitlər, haymoritlər laringitlər, traxeitlər, traxeo-bronxitlər, bronxitlər</i>).	1, səh. 239-252 2, V fəsil.
02.11.24	VII	Mövzu № 7: Ağciyərlərin iltihabi xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Bronxopnevmoniyalar. Krupoz pnevmoniya. Aspirasion, metastatik və irinli-nekrotik pnevmoniyalar. Pnevmoniyaların differensial diaqnostikası.	1, səh. 252- 271 2, V fəsil.
		QUIZ-1	
09.11.24	VIII	Mövzu № 8: Ağciyərlərin emfizeması, hiperemiyası və ödeminin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Plevranın xəstəlikləri Ağciyərlərin alveolyar və interstisial emfizemaları. Ağciyərlərin hiperemiyası və ödemi. Plevritlər. Hidrotoraks, pnevmotoraks.	1, səh. 274 -283 2, V fəsil .
		ARALIQ İMTAHANI	
16.11.24	IX	Mövzu № 9: Ağız boşluğu, udlaq və yem borusunun xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Həzm orqanları xəstəliklərinin etiologiyası. Həzm orqanları xəstəliklərinin təsnifatı. Həzm orqanları patologiyalarının sindromları. Stomatitlər, laringitlər. Yem borusunun iltihabı və tıxanması.	1, səh. 119-132. 2, səh. 172 -179
	X	Mövzu № 10: Gövşəyən heyvanlarda mədəönlüklərinin xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası.	1, səh. 132- 156. 2, səh.182 - 190

23.11.24		Mədəönlüklərinin hipotonyası və atonyası. İşgənbənin alkalozu, asidozu və parakeratozu. İşgənbənin timpaniyası. Travmatik retikulit, travmatik retikuloperitonit. Kitabçanın tıxanması.	
30.11.24	XI	Mövzu № 11: Mədənin və qursağın xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Qastritlər (<i>xroniki, iti; serozlu, kataral, hemorragik, fibrinozlu, irinli;hiperasid, hipoasid, normoasid, anasid</i>). Abomazit. Heyvanlarda xora xəstəliyi. Qastroenteritlər. Atlarda mədənin kəskin genişlənməsi.	1 , səh. 156- 173. 2 , səh. 190 - 195
07.12.24	XII	Mövzu № 12: Bağırsağ xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Enteritlər. Enterokolitlər. Meteorizm. Ximostaz. Koprostaz.	1 , səh. 173 - 184. 2 , səh. -195-202; 207-210.
14.12.24	XIII	Mövzu № 13: Bağırsağ sancılarının etiologiyası, differensial diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Atlarda bağırsaqların quruluşunun anatomo-topoqrafik xüsusiyyətləri. Atlarda bağırsağ sancılarının təsnifatı. Bağırsağ spazmları. Obstruktiv, stranqulyasion, paralitik, işemik və adqeziv ileuslar.	1 , səh. 185 - 210. 2 , səh. 202 - 206
21.12.24	XIV	Mövzu № 14: Qaraciyər və od yolları xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Qaraciyər xəstəliklərinin təsnifatı. Qaraciyər və od yollarının sindromları. Hepatitlər. Hepatozlar. Qaraciyərin sirrozu. Assit. Xolanqit. Xolesistit. Öddaşı xəstəliyi.	1 , səh. 210- 229
		QUIZ -2	
28.12.24	XV	Mövzu № 15: Böyrək xəstəliklərinin etiologiyası, diaqnostikası, terapiyası və profilaktikası. Böyrək – sidik yolları xəstəliklərinin təsnifatı. Böyrək xəstəliklərinin sindromları. Nefritlər, qlomerulonefritlər, pielonefritlər. Nefrozlar, nefroskleroz. Kəskin və xroniki böyrək çatışmazlıqları.	1 , səh. 321- 343.
		FİMAI İMTAHANI	
		CƏMI	